

Irena E. Kotowska

Instytut Statystyki i Demografii
Kolegium Analiz Ekonomicznych
Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

Doktorat honoris causa SGH dla Profesora Fransa Willekensa

Wybitny uczony Profesor Frans Willekens, którego prace naukowe wpłynęły na rozwój narzędzi analitycznych w badaniach procesów ludnościowych oraz reorientację perspektywy badawczej i w efekcie wyznaczyły zakres problemów podejmowanych w tych badaniach, otrzymał tytuł doktora honoris causa Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie. Uroczyste posiedzenie Senatu SGH odbyło się 23 maja 2018 roku. Zaszczyciło je swą obecnością wielu znamienitych gości z kraju oraz spoza Polski, a wśród nich wybitny demograf prof. Dirk J. Van de Kaa – laureat tytułu doktora honoris causa Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie z 2003 roku. Uroczystość ta uświetniła jubileusz 40-lecia Instytutu Statystyki i Demografii, który powstał w 1978 roku.

Frans Willekens jest emerytowanym profesorem University of Groningen w Holandii, gdzie pracował od 1989 roku. Jest twórcą Population Research Centre na tym uniwersytecie, który zasłynął zarówno z wysokiego poziomu badań procesów ludnościowych, jak i międzynarodowego programu kształcenia demografów na poziomie magisterskim i doktorskim. Profesor przez wiele lat pracował w Netherlands Interdisciplinary Demographic Institute (NIDI), który jest czołowym instytutem demograficznym w Europie. W latach 1980–1993 był jego wicedyrektorem, a następnie w latach 2003–2011 – dyrektorem (aż do osiągnięcia wieku emerytalnego). Po przejściu

na emeryturę Frans Willekens zaangażował się i wciąż się angażuje w aktywność naukową – w latach 2013–2016 w Max Planck Institute for Demographic Research kierował zespołem badawczym, który zajmował się migracjami międzynarodowymi (Research Group on International Migration), a także pełnił funkcję koordynatora badań prowadzonych w instytucie (2014–2016).

Frans Willekens jest członkiem honorowym NIDI oraz członkiem Royal Netherlands Academy of Arts and Sciences (KNAW). W 2011 roku został uhonorowany królewskim odznaczeniem Officer in the Order of Orange-Nassau.

Osiągnięcia naukowe Profesora Fransa Willekensa oraz jego wkład w rozwój i wzmocnienie demografii w Europie, a także jego zasługi dla rozwoju demografii w Polsce i integracji środowiska demografów w Europie zostały opisane w laudacji prof. Ireny E. Kotowskiej oraz w recenzjach prof. Jakuba Bijaka (University of Southampton), prof. Ewy Frątczak (SGH) oraz prof. Marka Kupiszewskiego (PAN). Wszystkie zostały zamieszczone w niniejszym numerze „Studiów Demograficznych”, aby przybliżyć dorobek Laureata szerszemu gronu czytelników. Z pełnym życiorysem Profesora wraz z wykazem jego publikacji można się zapoznać, zaglądając do publikacji okolicznościowej zamieszczonej na stronie internetowej Instytutu Statystyki i Demografii. Oprócz wspomnianych tekstów prezentujemy wykład Profesora, który wygłosił podczas uroczystości nadania honorowego tytułu. Wykład dotyczył coraz mocniej postulowanej zmiany paradygmatu badań demograficznych, związanej z koniecznością uwzględniania heterogeniczności populacji. Argumentacja na rzecz tej zmiany została szerzej przedstawiona na seminarium, które odbyło się 23 maja 2018 roku.

Gwoli uzupełnienia informacji zawartych w tekstach chcę nieco więcej powiedzieć o związkach Fransa Willekensa z polskimi demografami. Pierwsze kontakty zostały nawiązane w latach 80. Prof. Jerzy Z. Holzer, dyrektor Instytutu Statystyki i Demografii, aktywnie uczestniczył w utworzeniu w 1983 roku European Association for Population Studies (EAPS). Jednym z orędowników powstania tej instytucji jednoczącej środowisko badaczy procesów ludnościowych w Europie był prof. Dirk J. Van de Kaa, dyrektor NIDI (powstałego w 1970 roku). Instytut w Hadze, na którego czele stali profesorowie Dirk J. Van de Kaa i Frans Willekens, oferował młodym demografom stypendia, a także zapraszał ich na warsztaty i seminaria. Było to szczególnie ważne dla badaczy z krajów Europy Środkowo-Wschodniej. Polscy demografowie regularnie brali udział w kolejnych konferencjach EAPS, poczynając od pierwszej, zorganizowanej w 1987 roku.

Niewątpliwie zarówno pobyt na stypendium naukowym w NIDI, jak i udział w seminariach, warsztatach i konferencjach EAPS wpłynął na zainteresowania naukowe i rozwój badaczy z Instytutu Statystyki i Demografii (ISiD) SGH, którzy z tej szansy skorzystali (Janina Józwiak, Teresa Słaby, Ewa Frątczak, Irena E. Kotowska,

Katarzyna-Kocot Górecka, Irena Kowalska, Małgorzata Rószkiewicz), a także na rozwój określonych obszarów badań zespołu demografów. Wówczas w naszym środowisku rosło zainteresowanie modelowaniem demograficznym, w tym modelami prognostycznymi, demografią wielostanową, a także analizami płodności i procesów starzenia się prowadzonymi we współpracy międzynarodowej. Bezpośrednie kontakty ISiD z Fransem Willekensem zacieśniły się podczas jego pobytów w Polsce, występował wówczas w roli wykładowcy w ramach kilkakrotnie organizowanego przez ISiD „International Training Workshop on the Use of Population Projections for Socio-Economic Planning” – programu United Nations Fund for Population Activities dla krajów rozwijających się. Profesor interesował się badaniami prowadzonymi w Instytucie i życzliwie wspierał obecność polskich demografów w środowisku międzynarodowym. Świadczy o tym propozycja wydania w NIDI pracy habilitacyjnej prof. Janiny Józwiak (*Matematyczne modele ludności*, 1985, w ramach serii „Monografie i Opracowania”, nr 176, SGPiS). W 1992 roku w NIDI ukazała się monografia *Mathematical Models of Population*, która powstała na podstawie tej rozprawy habilitacyjnej.

W latach 90. coraz ściślej współpracowaliśmy w ramach EAPS, także dzięki obecności prof. Janiny Józwiak w EAPS Council – najpierw w roli członka (1995–1999), potem wiceprezydenta (1999–2003) i prezydenta (2003–2005). W Polsce zorganizowano dwie konferencje EAPS: w 1997 roku w Krakowie (lokalni organizatorzy: Katedra Statystyki Akademii Ekonomicznej w Krakowie i ISiD SGH) oraz w 2003 roku w Warszawie (lokalny organizator: ISiD SGH).

Profesor Frans Willekens kierował pracami Committee on Education w ramach EAPS (2003–2016), co z kolei zaowocowało współpracą w zakresie kształcenia demografów. W 2005 roku utworzono European Doctoral School of Demography (EDSD), nad którą do dziś czuwa Frans Willekens, kierując jej Radą Naukową. Instytut Statystyki i Demografii był zaangażowany w tworzenie EDSD (prof. Janina Józwiak) i jej funkcjonowanie (prof. Janina Józwiak, dr Anita Abramowska-Kmon, prof. Irena E. Kotowska). W latach 2013–2015 Instytutowi powierzono prowadzenie dwóch edycji tego programu doktorskiego. Młodzi badacze z SGH i innych uczelni w Polsce (dr Anita Abramowska-Kmon, dr hab. Anna Matysiak, dr Magdalena Muszyńska, dr Beata Osiewalska, dr Zuzanna Brzozowska, dr Marta Styrc, mgr Sylwia Timoszuk, mgr Wojciech Łątkowski, mgr Maciej Potyra), którzy wzięli w nim udział w trakcie prac nad swoimi rozprawami doktorskimi, mieli okazję współpracować z Fransem Willekensem, który wykładał w EDSD. Ponadto doktoranci z ISiD specjalizujący się w prognozowaniu demograficznym korzystali z możliwości konsultowania swoich prac z Profesorem i jego współpracownikami w NIDI (dr Paweł Strzelecki, mgr Wojciech Łątkowski). W 2015 roku Profesor przyjął zaproszenie Komitetu Nauk Demograficznych PAN do udziału w Konferencji Młodych Demografów w Poznaniu.

Nie tylko polscy demografowie wiele zawdzięczają Fransowi Willekensowi. Największym wyrazem uznania i wdzięczności całego środowiska europejskiego dla Profesora jest nagroda EAPS Award for Population Studies, przyznawana „for groundbreaking original contributions to the study of population with far reaching implications for the discipline and our understanding of population dynamics and their consequences”. Frans Willekens otrzymał ją w 2014 roku. W laudacji nazwano Profesora „an inquisitive, open, supportive, creatively pragmatic, unassuming, problem-solving, productive and immensely hospitable scholar, teacher and research administrator. He has made seminal research contributions to multistate modeling including multiregional demography: he has pioneered mathematical models, methods of parameter estimation from incomplete or defective data, and strategies for forecasting”.